

Zvyšování odpovědnosti v rozhodovacím procesu při zadávání veřejných zakázek

PhDr. Tomáš Vyhnánek | Ministerstvo financí České republiky

Detekce podvodného jednání

Ministerstvo financí není detektivem ani vyšetřovatelem podvodu, přesto může při výkonu auditní činnosti identifikovat podezření na podvod, a to v rámci:

- Auditů systému – jednou z ověřovaných oblastí je „**Účinná realizace přiměřených opatření proti podvodům**“ u řídicích orgánů v klíčových procesech implementace jako je hodnocení a výběr projektů, kontrola realizace, vyúčtování a proplácení žádostí o platbu
- Auditů operací – ex post ověření legality a správnosti vzorku výdajů vykázaných Komisi

Detekce podvodného jednání

Přiměřená opatření proti podvodům mají řešit **prevenci, odhalování, nápravu a stíhání.**

Příklady opatření k prevenci a odhalování podvodů:

- etický kodex zaměstnanců
- postoj vedení
- ochrana whistleblowerů
- rozdělení povinností a odpovědností
- vzdělávání
- zvyšování informovanosti
- aktuální informace o varovných signálech a ukazatelích podvodů

Detekce podvodného jednání

Příklady zjištění na úrovni řízení programů:

- neprovedení posouzení rizika podvodu
- nejsou nastavena a prováděna vhodná opatření k odhalení varovných signálů v rámci kontrolní činnosti
- nejsou nastaveny konkrétní postupy v případech, kdy je zjištěno podezření na podvod
- nedostatečná informovanost
- netransparentní hodnocení žádostí a přidělování dotací
- proplácení dotace bez doložení dokladů a ověření skutečnosti

Detekce podvodného jednání

Příklady zjištění na úrovni příjemců

- přidělená dotace ve skutečnosti slouží jinému účelu než bylo deklarováno v projektové žádosti
- doložení falešných dokumentů, příloh, prezenčních listin
- fakturace zboží a služeb, které kvalitou a hodnotou neodpovídají skutečně dodanému zboží, službám
- fakturace služeb, které ve skutečnosti vůbec neproběhly (vzdělávací akce, školení, fiktivní účastníci)
- nákup zařízení, které není využíváno k realizaci projektu
- dvojí financování (financování stejných nebo obdobných aktivit z různých dotačních titulů)

Detekce podvodného jednání

Příklady zjištění na úrovni příjemců v oblasti zadávání veřejných zakázek

- **falešné reference** (reference na dodávky, služby, stavební práce, které ve skutečnosti nebyly realizovány vůbec nebo byly realizovány jiným dodavatelem, než který reference předkládá, reference od subjektu, který ve skutečnosti nebyl objednatelem)
- **zvýhodnění konkrétního dodavatele při zadávání VZ** (informační výhoda, diskriminační kvalifikační předpoklady)
- **umělé dělení zakázek** za účelem obejít zákonné postupy pro zadávání VZ
- **netransparentní hodnocení nabídek** (subjektivní hodnotící kritéria)

Příklad špatné praxe – zvýhodnění konkrétního uchazeče o veřejnou zakázku – 1/2

Nadlimitní veřejná zakázka na stavební práce

- účastníkem zadávacího řízení byl uchazeč, který byl zároveň zpracovatelem projektové dokumentace stavby, která byla předmětem zadávacího řízení
- výkaz výměr obsahoval tzv. agregované položky, které v dokumentaci nebyly dostatečně specifikovány
- v průběhu lhůty pro podání nabídek zadavatel obdržel několik desítek žádostí o dodatečné informace týkající se především výkazu výměr a technické specifikace zakázky
- na zpracování dodatečných informací se podílel také zpracovatel projektové dokumentace

Příklad špatné praxe – zvýhodnění konkrétního uchazeče o veřejnou zakázku – 2/2

- zadavatel ani přes velký počet žádostí o dodatečné informace neprodloužil lhůtu pro podání nabídek
- několik nabídek bylo vyřazeno v důsledku neúplnosti nebo chyb ve výkazu výměr
- uchazeč, který byl zároveň zpracovatelem projektové dokumentace, se stal vítězem a byla s ním uzavřena smlouva o dílo
- ke smlouvě o dílo bylo následně v průběhu realizace stavby uzavřeno celkem 16 dodatků ke smlouvě o dílo, jejichž předmětem bylo cca 120 změnových listů oproti původně uzavřené smlouvě o dílo

Příklad špatné praxe – umělé dělení zakázky

Zakázka malého rozsahu

- zadavatel realizoval veřejnou zakázku malého rozsahu (VZMR) na stavební práce s předpokládanou hodnotou cca 5 mil. Kč bez DPH v rámci projektu A
- analýzou dokumentace a auditem na místě bylo zjištěno, že zadavatel realizoval další VZMR na stavební práce v hodnotě cca 2,5 mil. Kč bez DPH na témže objektu v rámci projektu B
- součet předpokládaných hodnot obou zakázek převyšoval limit pro VZMR na stavební práce
- obě smlouvy o dílo byly uzavřeny v jednom účetním období
- u obou zakázek byla shledána věcná, místní a časová souvislost

Příklad dobré praxe – centrální nákup automobilů pro 10 ministerstev 1/3

Příprava standardů na základě znalosti trhu

- rozdělení do kategorií dle velikosti aut a jejich využití
- diskuse na úrovni 14 ministerstev
- nastavení parametrů tak, aby v každé kategorii došlo k reálné soutěži mezi více výrobci (3-5 typů automobilů)
- spolupráce s expertem na automobilový trh a průzkumy trhu (průběžná aktualizace)

Příklad dobré praxe – centrální nákup automobilů pro 10 ministerstev 2/3

Příprava veřejné zakázky

- využití standardu pro běžné automobily
- provedení předběžné tržní konzultace s dodavateli aut nad parametry dodávek – osloveno 24 dodavatelů (odpovědělo 5 automobilek a 5 dealerů)
- hodnocení na základě nákladů životního cyklu (5 let a 150000 km) – cena, servis a asistence po předpokládanou dobu životnosti, spotřeba PHM, vyčíslení nákladů emisí

Příklad dobré praxe – centrální nákup automobilů pro 10 ministerstev 3/3

Výsledek veřejné zakázky

- ve všech částech uzavřena rámcová dohoda s jedním dodavatelem
- žádné námitky u ÚOHS
- aktuálně probíhá čerpání z rámcových dohod

Postup při odhalení podvodu

- Ministerstvo financí poskytuje zprávy z auditů operací kromě auditovaného příjemce také řídicímu a certifikačnímu orgánu
- v případě, kdy auditní orgán identifikuje zjištění s finančním dopadem, je řídicí orgán povinen toto zjištění evidovat jako potvrzenou nesrovnalost a provést nápravu
- pokud nesrovnalost přesahuje částku 10 000 EUR nebo se jedná o podezření na podvod bez ohledu na výši finančního dopadu, musí být nesrovnalost hlášena prostřednictvím AFCOS na OLAF

Postup při odhalení podvodu

- auditorský tým nemá možnost využívat operativní pátrací prostředky
- auditorský tým na místě auditovanému subjektu zjištěnou skutečnost nesděluje, aby nedošlo ke zmaření případného vyšetřování
- auditorský tým zajistí dokumentaci dokládající podezření na podvodné jednání
- formou interního sdělení (popis zjištěného stavu včetně pořízené dokumentace) informuje příslušný odbor na MF, který zjištěnou situaci posoudí a v případě zjištění opodstatněného podezření na spáchání trestného činu podá trestní oznámení

Doporučená opatření k prevenci vzniku podvodu

- konkrétní metodiky a pokyny pro hodnocení rizik při řešení nesrovnalostí a podvodů
- kurzy a školení pro zaměstnance, kteří provádějí hodnocení rizik podvodů a kteří mohou při výkonu své kontrolní/auditní činnosti podvodné jednání odhalit
- zlepšení a využívání informačních technologií, které umožňují získávání informací a analýzu dat
- spolupráce a komunikace evropských a vnitrostátních institucí (AFCOS, OLAF, Nejvyšší státní zastupitelství, Policie, ...) – konzultace, sdílení případů dobré praxe

**Ministerstvo financí
České republiky**

**Děkuji Vám
za pozornost**

PhDr. Tomáš Vyhnánek
náměstek pro řízení sekce
Finanční řízení a audit
tel. č. 257 042 916
tomas.vyhnanek@mfc.cz